

SPORMETRE
The Journal of Physical Education and Sport Sciences
Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi

DOI: 10.33689/Spormetre.1062690

Geliş Tarihi (Received): 26.01.2022

Kabul Tarihi (Accepted):22.06.2022

Online Yayın Tarihi (Published): 30.06.2022

HALK OYUNLARINA YÖNELİK TUTUM ÖLÇEĞİ (HOYTÖ): GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI

Gönül Tekkurşun Demir¹ , Ender Özbek^{2*} , Nevin Gündüz³

¹Gazi Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Eğitimi Bölümü, Ankara, Türkiye

²Dicle Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Diyarbakır, Türkiye

³Ankara Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Eğitimi Bölümü, Ankara, Türkiye

Öz: Araştırmada, halk oyunlarına yönelik tutum ölçeğinin geçerli ve güvenilir şekilde geliştirilmesi amaçlanmıştır. Nicel araştırma modelinin kullanıldığı araştırmaya, 14-19 yaş grubundan 394 (192 kadın, 202 erkek) katılımcı dahil edilmiştir. Ölçeğin geliştirilmesinde öncelikle literatür taraması yapılmıştır. Daha sonra tutum özelliğinin incelenmesi yapılmış, uzman görüşü alınmış, madde havuzu oluşturulmuş ve ölçek, veri toplamaya hazır hale getirilmiştir. Verilerin analizinde, Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) ve Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA), Cronbach Alfa (α), test tekrar test, Spearman Brown, paralel form, AVE, CR güvenilirlik katsayısından yararlanılmıştır. Ayrıca, madde ayırt edicilik analizi (alt-üst %27 grup karşılaştırması) yapılmış, ölçeğin her bir maddesinin ayırt edicilik gücünün yeterli olduğu saptanmıştır. Yapılan analizlerde, ölçeğin yapısının modele uygunluğunun, geçerliğinin, uyum indekslerinin ve güvenirliliğinin halk oyunlarına yönelik tutumu ölçmek için yeterli ve mükemmel düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Sonuç olarak 3 faktörden ve 23 maddeden oluşan, Halk Oyunlarına Yönelik Tutum Ölçeği'nin zamana dayanıklı, geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Oyun, halk oyunu, halk oyunu tutumu ölçeği, ölçek geliştirme, tutum

ATTITUDE SCALE TOWARDS FOLK DANCES (ASTFD): VALIDITY AND RELIABILITY STUDY

Abstract: The study's goal was to create a meaningful and reliable attitude assessment regarding traditional dances. The quantitative research approach was utilized in the study, which comprised 394 (192 female, 202 male) individuals aged 14 to 19. First, literature research was conducted, followed by an analysis of the attitude characteristic, expert advice was obtained, an item pool was constructed, and the scale was made ready for data collection. Exploratory Factor Analysis (EFA) and Confirmatory Factor Analysis (CFA), Cronbach Alpha (α), test-retest, Spearman Brown, parallel form, AVE, CR reliability coefficients were utilized in the data analysis. Furthermore, item discrimination analysis (upper and lower 27 percent group comparison) was done, and it was established that the discriminating power of each scale item was adequate. According to the results of the analyses, the conformance of the scale's structure to the model, its validity, fit indices, and reliability were sufficient and excellent for measuring the attitude toward folk dances. As a consequence, it was found that the Attitude Scale towards Folk Dances, which consists of three components and 23 items, is a time-tested, valid, and reliable assessment tool.

Key Words: Dance, folk-dance, folk-dance attitude scale, scale development, attitude

GİRİŞ

Fiziksel etkinliklerin ritmik şekilde tekrar edildiği, müzik eşliğinde estetik hareketlerin sergilendiği halk oyunları, çeşitli hareket formlarını bünyesinde barındırır. Yöreden yöreye, ülkeden ülkeye değişiklik gösteren müzik, kıyafet, figür ve ritimlerle sergilenir. Halk oyunlarının, fiziksel hareketlilik içermesi, zihinsel beceri gerektirmesi gibi özelliklerinden

* Sorumlu Yazar: Ender ÖZBEK Öğr. Gör. E-mail: endersozbek@gmail.com

dolayı sporla benzerlik gösterdiği; öte yandan yetenek içermesi, eğlence ve keyif vermesi özelliklerinden dolayı da oyun kavramı ile benzerlik gösterdiği düşünülebilir.

Spor bünyesinde değerlendirilen ve ilişkilendirilen, ritmik hareket formlarından oluşan halk oyunları (Aydın, 1992; Kay, 2008), uzun süreli bir beden performansdır (Yeşiltaş, 2011). Halk oyunları, dinsel törenlerde yapılan bedensel hareketlerden (Kaeppler, 2003) ve gün içinde yaşanan olayların topluma etkisinin vücut diliyle anlatılmasından doğmuştur. Halk oyunları topluma etki eden olayların taklitlerle betimsel olarak ifade edildiği ve istenen mesajların ritmik hareketlerle müzik eşliğinde verildiği faaliyetlerin bütünüdür (Altuğ, 1991). Halk oyunlarının kasların koordineli şekilde hareket etmesini, bireyin beceri kazanmasını, vücudun tüm bölgelerinin gelişmesini, müzikle bir bütün olabilmeyi sağladığı (Özkan ve ark., 2013) ve eski zamanlardan günümüze dek yaşamla iç içe olduğu bilinmektedir. Nitekim Cumhuriyet tarihinde köy enstitülerinde mesai saatinin zeybekle başladığı, öğrencilerin her sabah ders girişi öncesinde, okulun bahçesinde sabah sporu olarak halk oyunu oynadığı ifade edilmektedir (Dündar, 2015). Halk oyunlarının, günümüzde sanatsal ve sportif açıdan önem kazandığı düşünülmektedir (Ocak ve Tortop, 2012). Günümüz gençlerinin sınavlara hazırlanma, akademik sorumluluklara sahip olma, sokağa rahatça çıkıp geleneksel oyun oynayamama, çevredeki insanlara güvenememekten kaynaklı dost-arkadaş edinememe, dijital yaşama hapsolme, olumsuz enerjiyi atmak için yeterli hareket edememe gibi pek çok sıkıntısının olduğu ve zorlandığı söylenebilir. Oysa halk oyunları, bireyi rahatlatan, keyif ve neşe veren, ciddi anlamda sıkıntı kovucu bir tilsimdir. Bireylerin halk oyunlarına katılımı sonrasında, eğlenmesi, sosyalleşmesi, olumsuz duygulardan uzaklaşması ve enerji atması da bunun kanıtıdır. Bireylerin halk oyununa yönelme davranışı sergilemesinde bireyin tutum düzeyinin aracı rolü vardır.

İnsan davranışlarının en önemli belirleyicilerinden biri tutumlardır. Bireyin tutumları, sevgisini, nefretini, araştırmasını ve davranışını önemli şekilde etkilemektedir (Morgan 1991). Tutum “bireylerin belirli bir kişiyi, grubu, kurumu veya bir düşünceyi kabul ya da reddetme şeklinde gözlenen, duygusal bir hazır oluş hali veya eğilimi”dir (Özgüven, 2011). Tutum, bir duruma karşı sergilenen (Eagly ve Chaiken, 2007), olumlu yahut olumsuz davranışa neden olan eğilimdir (Erkuş, 2013). Tutum üç alt boyuta ayrılır ve üç alt boyutta incelenir. Bunlar bilişsel, duygusal ve davranışsaldır (Freedman, Sears ve Carlsmith, 2003; Tavşancıl, 2014). Bireyin sahip olduğu bilgi birikimi doğrultusunda bir olay veya nesne hakkında olumlu veya olumsuz görüşe sahip olması bilişsel alt boyutu (Hazar ve Demir, 2018), duygusal yönden ve davranışlar açısından eğilim göstermesi de duygusal ve davranışsal alt boyutu temsil etmektedir (Freedman ve ark., 2003).

Bireylerin zaman zaman yaşadığı yalnızlık, karamsarlık, asosyalleşme gibi bunalımlı dönemlerine halk oyunlarının bireye derin bir nefes olabileceği düşünülürse, bireylerin halk oyunlarına yönelik tutumunun incelenmesi akla gelmektedir. Çünkü halk oyunları bireyleri bedenen olduğu kadar psikolojik, sosyal ve zihinsel yönden de geliştirebilir, rahatlatılabilir ve bireyi optimum mutluluğa ulaştırabilir. Bu bağlamda, bireylerin halk oyunlarına yönelik bilgi birikiminin, duygularının ve halk oyunlarına katılımına yönelik davranışlarının tespit edilmesi önemlidir. Buna göre araştırmada Halk Oyunlarına Yönelik Tutum Ölçeği'nin geçerli ve güvenilir şekilde geliştirilmesi amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde HOYTÖ'ye katılan çalışma grubu ve ölçeğin geliştirilme aşamaları ve verilerin analizi açıklanmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubuna 192 kadın ve 202 erkek olmak üzere toplam 394 katılımcı dahil edilmiştir. Araştırmaya dahil edilen 394 katılımcının 97'sinden elde edilen veriler ile DFA yapılmıştır. Katılımcıların yaşları 14-19 arasında değişmektedir. Araştırmada ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Araştırmacı tarafından oluşturulan ölçütler doğrultusunda, araştırma amacına uygun bireyler (Şimşek ve Yıldırım, 2013) araştırmaya dahil edilmiştir. Bu bağlamda, araştırmacılar tarafından konulan ölçütler, daha önce halk oyunlarını izlemek, oynamak veya halk oyununun ne olduğunu bilmektir. Bu ölçütlere uyan katılımcılar araştırmaya dahil edilmiştir. Katılımcılar gönüllü olarak araştırmaya katılmış, katılımcılardan elde edilen verilerin bilimsel araştırmada kullanılacağı katılımcılara yazılı olarak belirtilmiştir. Araştırmada Dicle Üniversitesi Etik Kurul onayı (Doğrulama kodu: BSDNYL0AV6 – 94072) alındıktan sonra veriler Google Formlar aracılığı ile internet ortamında toplanmıştır.

HOYTÖ Geliştirilme Basamakları

Araştırmada HOYTÖ'nün geliştirilmesi için araştırmacılar tarafından şu basamaklar incelenmiştir. Bu bağlamda araştırmada sırasıyla literatür incelenmiş, madde havuzu oluşturulmuş, madde havuzu uzman görüşüne sunulmuş ve pilot uygulama yapılmıştır. Araştırmanın ilk adımında yapılan literatür taramasında, Türkiye'deki halk oyunları ile ilgili nicel araştırmalar (Çavuş ve Baki, 2020; Demir ve ark., 2021; Doğan ve Yetim, 2011; Namlı ve Demir, 2020; Özkan ve ark., 2013; Soykan ve Mirzeoğlu, 2020; Şimşek, 2020) ve tutum ölçekleri (Güllü ve Güçlü, 2009; Kara, 2010; Şentürk, 2015; Turan, 2015; Üstüner, 2006) incelenmiştir. "Tutum kavramı sosyal psikologlarca kabul edilmiş ve bir bireyi gözlemleyerek bir olguya ilişkin tutumun ne yönde olduğunu açıklar. Tutum bilişsel, duygusal davranışsal olarak üç başlıkta incelenir" (Tavşancıl, 2002). Bu bağlamda HOYTÖ'nün taslak madde havuzu bilişsel, duygusal davranışsal alt boyutlarını temsil edecek şekilde hazırlanmıştır. Ardından hazırlanan 33 maddeli taslak madde havuzu uzman görüşüne sunulmuştur. Bu noktada Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği alanından dört; Türk Dili ve Edebiyatı alanından iki ve Ölçme Değerlendirme alanında uzman iki bilim insanına gönderilmiştir. Taslak madde havuzunda bulunan her bir madde yanına uygun, düzeltilmeli, çıkarılmalı ifadeleri yerleştirilmiştir. Toplam sekiz uzman görüşü sonrasında taslak madde havuzundaki maddeler kabul görmüş ve pilot uygulamaya uygunluğu onanmıştır. Pilot uygulama için 25 kişiden oluşan bir gruba maddeler yollanarak anlaşılmayan, kargaşa yaratan madde olup olmadığı sınıanmıştır. Anlaşılmayan, kargaşa yaratan madde olmadığından sağlamlasının ardından 5'li likert tipindeki HOYTÖ çalışma grubuna sunulmuştur.

Verilerin Analizi

HOYTÖ'nün geçerli ve güvenilir şekilde geliştirilmesi için veriler SPSS 23 paket programı ile Lisrel 8,8 programında analize tabi tutulmuştur. Bu noktada AFA, DFA, test tekrar test, Cronbach Alfa katsayısı, Spearman Brown katsayısı, paralel form, AVE ve CR güvenilirlik katsayısından yararlanılmıştır. Ayrıca madde ayırt edicilik analizi (alt-üst %27 grup karşılaştırması) yapılmıştır.

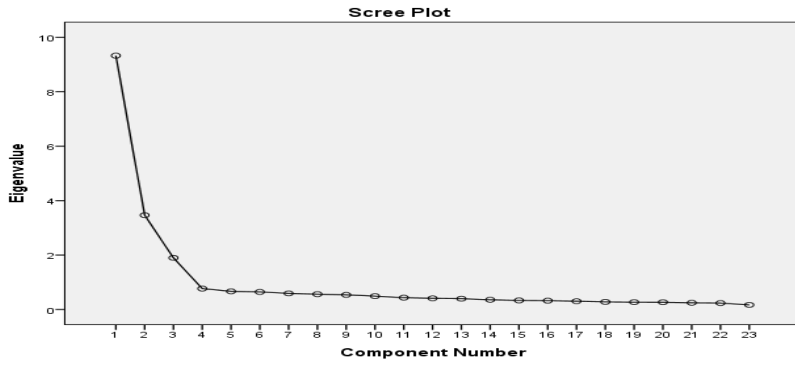
BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde HOYTÖ'nün geliştirilmesi amacıyla yapılan analizler ve analizlere ilişkin açıklamalar bulunmaktadır.

Açımlayıcı Faktör Analizi (AFA)

Açımlayıcı Faktör Analizi oluşturulan madde havuzundaki gözlenen değişkenlerin katılımcıların hangi alt boyut altında algıladığını ve alt boyut sayısını ortaya koyan bir analizdir

(Seçer, 2015). AFA’da oluşturulan maddeler hangi alt boyutta yer alır ve hangi maddeler birden fazla alt boyuta yük verir görülebilmekte, gerekli elemeler ile model veri doğrultusunda oluşturulabilir (Schumacker ve Lomax, 2004). Bu bağlamda 33 maddeden oluşan taslak madde havuzuna uygulanan 4 AFA’dan sonra taslak madde havuzundan 10 madde atılarak ölçeğin nihai haline ulaşılmıştır. Veri setine uygulanan son AFA doğrultusunda, uygun yapıya ulaşılmış ve bu doğrultuda öncelikle Kaiser-Mayer-Olkin (KMO) ve Barlett testinden yararlanılmıştır. Buna göre KMO değeri .94; Bartlett Sphericity testi ki-kare değeri ise, 5762,324 (sd=253; p=0,000) olarak hesaplanmıştır. Açımlayıcı Faktör Analizi sonucunda özdeğeri 1 ve üzerinde olan ölçeğin varyansını açıklayan 3 faktör tespit edilmiştir. Şekil 1’de yer alan Scree Plot’ta ölçeğin 3 boyutlu yapısına kanıt sunulmuştur.

Şekil 1.HOYTÖ yığılma grafiği

Şekil 1’de AFA sonucuna göre elde edilen yığılma grafiği (Scree Plot) incelendiğinde 3 faktörlü yapıyı gösterdiği saptanmıştır.

Tablo 1. HOYTÖ’nün AFA sonuçları

Taslak form	Madde no	HOYTÖ Maddeleri	Bilişsel	Duyuşsal	Davranışsal
s10	1	Halk oyunlarının sosyalleşmemi sağladığımı bilirim.	0,808		
s11	2	Halk oyunlarının özgüvenimi arttırdığımı düşünürüm.	0,752		
s3	3	Halk oyunlarının yeteneklerimi geliştirdiğini bilirim.	0,751		
s7	4	Halk oyunlarının bedensel gelişimime katkısı olduğunu bilirim.	0,722		
s9	5	Halk oyunlarının sanatsal gelişimime katkısı olduğunu düşünürüm.	0,711		
s12	6	Halk oyunlarının sanatın parçası olduğunu düşünürüm.	0,696		
s6	7	Halk oyunlarının bana milli bilinci aşıladığını düşünürüm.	0,671		
s4	8	Halk oyunlarının müziğe uygun dans etmemi sağladığımı düşünürüm.	0,665		
s2	9	Halk oyunlarının arkadaşarımla eğlenceli zaman geçirmemi sağladığımı düşünürüm.	0,662		
s8	10	Halk oyunlarının beni psikolojik açıdan rahatlattığımı bilirim.	0,658		
s17	11	<i>Halk oyunlarına katıldığımda sıkıldığımı hissederim.*</i>		0,879	

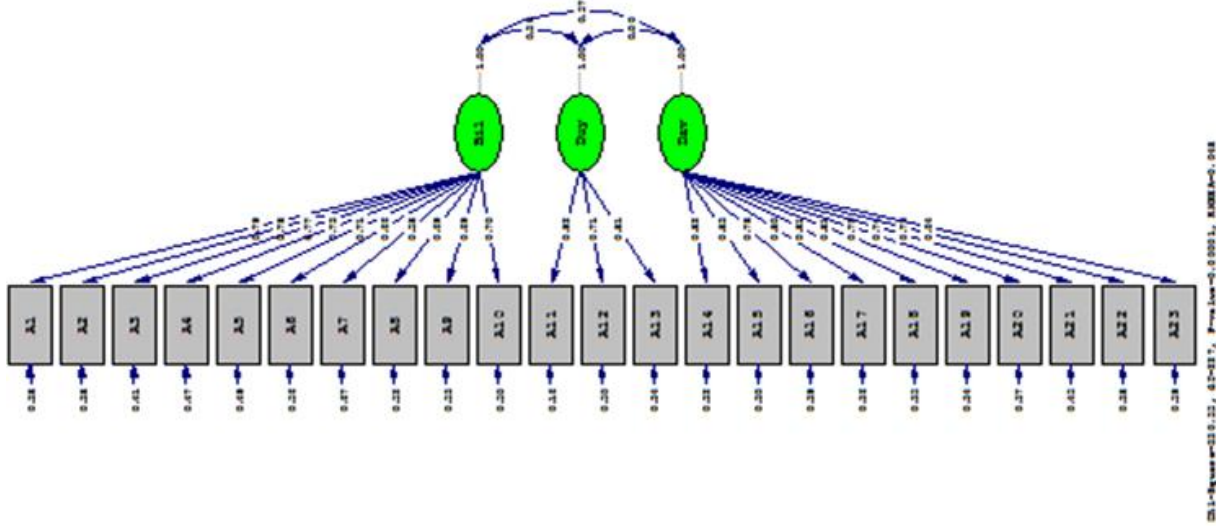
s15	12	<i>Halk oyunlarına katıldığımda kendimi gergin hissedirim.*</i>	0,849
s16	13	<i>Halk oyunlarının adını duymak bile beni sinirlendirir.*</i>	0,843
s30	14	Bulduğum her fırsatta halk oyunu oynarım.	0,817
s24	15	Halk oyunlarının faydalarını çevremdekilere anlatırım.	0,816
s27	16	Halk oyunları ile ilgili videoları telefonuma/bilgisayarıma indiririm.	0,812
s26	17	Halk oyunları ile ilgili konuşma/tartışmalara katılırım.	0,800
s32	18	Halk oyunlarını çevremdekilere öğretmeye çalışırım.	0,798
s29	19	Halk oyunlarını daha iyi nasıl oynayabileceğimi araştırırım.	0,787
s28	20	Halk oyununu en iyi oynayan kişi olmak için çabalarım.	0,757
s23	21	Halk oyunlarına yönelik yayınları (TV, gazete, vb.) takip ederim.	0,752
s25	22	Öğrendiğim yeni figürleri çevremdekilere gösteririm.	0,749
s33	23	Halk oyunları gösterilerine bilet alırım.	0,677
Varimax Döndürme, Kritik değer: 0,40			

*Ters maddeler

Açımlayıcı Faktör Analizi sonucunda HOYTÖ'nün 3 faktörlü yapısı olduğu ve toplam 23 maddeden oluştuğu saptanmıştır (Tablo 1). Buna göre ölçeğin Bilişsel (ilk 10 madde), Duyuşsal (11., 12., 13. madde) ve Davranışsal (14., 15., 16., 17., 18., 19., 20., 21., 22., 23. madde) alt boyutlarından oluştuğu tespit edilmiştir. Ölçeğin kesme değeri 0,40 alınmış olup, Varimax döndürme tekniğinden yararlanılmıştır. Ölçeğin kesme değerinin 0,30 ve üzerinde alınması ve 0,30 altında kalan maddelerin analize dahil edilmemesi önerilmektedir (Seçer, 2015). Araştırmada ölçeğin açıkladığı toplam varyans %63,85'tir. Bilişsel alt boyutunun özdeğeri 3,46, açıkladığı varyans %15,06; Duyuşsal alt boyutunun özdeğeri 1,89, açıkladığı varyans %8,25; Davranışsal alt boyutunun özdeğeri 9,32, açıkladığı varyans %40,54'tür. Ölçeğin en düşük faktör yükünün 0,658 olduğu, en yüksek faktör yükünün ise 0,879 olduğu saptanmıştır. Literatürde her bir maddenin faktör yükünün en az 0,30 olması beklenmektedir (Seçer, 2015). Buna göre HOYTÖ'nün faktör yüklerinin yeterli düzeyde olduğu kanıtlanmıştır (Harrington, 2009).

Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA)

HOYTÖ'de elde edilen 3 alt boyutun yapılarının kanıtlanması için DFA yapılmıştır. Bu bağlamda yapılan analiz sonucunda gözlenen değişkenlerin istenen alt boyutta yer alıp almadığı, modele yapının uygun olup olmadığı DFA ile incelenmiştir (Schumacker ve Lomax, 2004). Yapılan DFA sonucunda elde edilen Path Diyagramı Şekil 2'de verilmiştir.

Şekil 2. HOYTÖ DFA-diagramı

DFA sonucunda uyum indeksleri $\chi^2/sd=1,41$ ($0 < \chi^2/sd < 3$), $RMSEA=0,04$ ($0,00 < RMSEA \leq 0,10$), $CFI=0,99$ ($0,95 \leq CFI \leq 1,00$), $GFI=0,90$ ($0,90 \leq GFI \leq 1,00$), $AGFI=0,85$ ($0,85 \leq AGFI \leq 1,00$), $PGFI=0,86$ ($0,50 \leq PNFI \leq 1,00$), $IFI=0,99$ ($0,90 \leq NFI \leq 1,00$), $NFI=0,90$ ($0,90 \leq NFI \leq 1,00$) ve $PNFI=0,88$ ($0,50 \leq PNFI \leq 1,00$) olarak saptanmıştır. Buna göre HOYTÖ'nün uyum indekslerinin kabul edilebilir ve varsayılan aralıkta olduğu saptanmıştır (Doğan ve Özdamar, 2017).

Güvenirlğe İlişkin Bulgular

HOYTÖ'nün güvenirlği için AVE ve CR Güvenirlk katsayısı, Cronbach Alfa katsayısı, Spearman Brown katsayısı, paralel form güvenirlk katsayısı analizleri yapılmıştır.

Tablo 2. HOYTÖ'nün güvenirlk analizi sonuçları

HOYTÖ	Madde Sayısı	Test tekrar test	Cronbach Alpha	Spearman Brown Katsayısı	Paralel Form	AVE	CR
Bilişsel	10	0,90	0,91	0,90	0,94	0,68	0,78
Duyuşsal	3	0,91	0,85	0,84	0,91	0,65	0,73
Davranışsal	10	0,90	0,95	0,96	0,85	0,78	0,79
Toplam	23	0,95	0,92	0,71	0,93	0,68	0,77

Yapılan analizler sonucunda ölçeğin güvenilir olduğuna ve iç tutarlılığına kanıt sağlanmıştır. Ölçeğin iç tutarlılığı, güvenirlği (test tekrar test, Cronbach Alfa, Spearman Brown, Paralel Form katsayılarının) yüksek olduğu, değerlerin 1'e yaklaşmasından; CR değerinin 0,70 ve AVE değerinin ise 0,50 ve üzerinde olmasından anlaşılır (Alpar, 2013). Tablo 2'de görüldüğü gibi HOYTÖ'nün güvenilir olduğu saptanmıştır.

Tablo 3. HOYTÖ madde ayırt edicilik analizi (alt-üst %27 grup karşılaştırması)

Faktörler	Madde No	DMTTK*	%27 Alt Grup n= 106		%27 Üst Grup n= 106		t	p
			x	ss	x	ss		
Bilişsel	1	0,618	2,8113	1,41498	4,8396	0,51891	-13,856	0,00*
	2	0,656	2,7264	1,41107	4,8585	0,37642	-15,031	0,00*
	3	0,640	2,4151	1,35132	4,7358	0,74708	-15,474	0,00*
	4	0,609	2,7358	1,40950	4,8396	0,51891	-14,421	0,00*
	5	0,611	2,5094	1,36797	4,7264	0,62538	-15,175	0,00*
	6	0,537	3,3491	1,50581	4,8113	0,53654	-9,418	0,00*

	7	0,443	2,8208	1,37873	4,4717	0,98761	-10,022	0,00*
	8	0,598	2,8774	1,45211	4,8585	0,60849	-12,955	0,00*
	9	0,596	2,7925	1,45220	4,7075	0,76802	-12,002	0,00*
	10	0,643	2,3868	1,23882	4,7075	0,75551	-16,467	0,00*
Duyuşsal	11	0,374	3,2453	1,49801	4,2075	1,49741	-4,677	0,00*
	12	0,381	3,1226	1,58987	4,0472	1,52679	-4,318	0,00*
	13	0,383	3,9906	1,34161	4,2642	1,46906	-1,416	0,00*
Davranışsal	14	0,679	1,4717	0,91763	4,3774	0,94065	-22,765	0,00*
	15	0,688	1,5849	0,96479	4,3679	0,97907	-20,845	0,00*
	16	0,618	1,5189	1,08874	4,1604	1,05232	-17,961	0,00*
	17	0,652	1,6132	0,98145	4,3113	1,04529	-19,374	0,00*
	18	0,694	1,6604	1,10313	4,5755	0,72962	-22,692	0,00*
	19	0,702	1,6604	1,08572	4,5566	0,79379	-22,171	0,00*
	20	0,723	1,6321	1,02656	4,7170	0,65835	-26,044	0,00*
	21	0,596	1,4623	0,79492	3,9528	1,17418	-18,084	0,00*
	22	0,718	1,7547	1,09380	4,6792	0,65534	-23,614	0,00*
	23	0,484	1,4340	0,93624	3,4057	1,39235	-12,099	0,00*

DMTTK*= Düzeltilmiş madde toplam test korelasyonu

Madde ayırt edicilik analizi (alt-üst %27 grup karşılaştırması) sonucunda, elde edilen anlamlı farklılığın ($p<0,05$) HOYTÖ'nün her bir maddesinin madde ayırt edici gücünü sağladığı saptanmıştır. Ayrıca düzeltilmiş madde toplam test korelasyonlarının 0,374 ile 0,688 arasında değiştiği saptanmıştır (Tablo 3). Düzeltilmiş madde toplam test korelasyonunun 0,30'un altında olmaması maddelerin iç tutarlılığının göstergelerindedir (Büyüköztürk ve ark., 2012).

TARTIŞMA VE SONUÇ

İçinde barındırdığı ahenkli ve yaratıcı öğeler ile kişiye beceri ve yetenek kazandıran halk oyunları, kişiyi toplum içinde sergilediği çekingen davranışlardan kurtararak daha rahat hareket etmesini sağlar (Bişgin, 2001; Uslu, 2014). Halk oyunlarının bireyin davranışlarını etkilemesinin nedeni, halk oyunlarının bireye özgüveni sağlaması, bireyin çevresindekilerle eşit hissetme duygusunu pekiştirmesi ve bireye becerilerini sergileme şansı tanınmasıdır. Bu bağlamda araştırmada, Halk Oyunlarına Yönelik Tutum Ölçeği'nin (HOYTÖ) geçerli ve güvenilir şekilde geliştirilmesinin amaçlanmıştır.

HOYTÖ'nün geçerliliği ve güvenilirliği için öncelikle verilerin modele uygunluğu AFA ile sınanmıştır. Araştırmada kesme noktası 0,40 alınmış ve Varimaks döndürme tekniğinden yararlanılmıştır. Yapılan AFA sonucunda KMO değeri ile Bartlett Sphericity testi ki-kare değerinin uygun olduğu tespit edilmiştir. Buna göre AFA sonucunda modele uygun 3 alt boyutlu (Bilişsel, Duyuşsal, Davranışsal) yapı elde edilmiş, her bir alt boyutun özdeğerinin 1'in üzerinde olduğu tespit edilmiştir. AFA'ya göre Bilişsel, Duyuşsal ve Davranışsal alt boyutunun özdeğerinin, açıkladığı varyansın ölçek geliştirme çalışma kriterlerine uygun bir yapıda olduğu tespit edilmiştir. HOYTÖ'nün faktör yüklerinin uygun aralıkta olduğu saptanmıştır. AFA sonucunda elde edilen modelin sınanması amacıyla DFA'dan yararlanılmıştır. Buna göre DFA sonucunda uyum indekslerinin kabul edilebilir ve yeterli olan aralıkta yer aldığı ve bu uyum indekslerinin AFA'yı doğrular nitelikte olduğu sonucuna varılmıştır. Daha sonra ölçeğin iç tutarlılığının ve zamana karşı kalıcılığının tespiti için test tekrar test, Cronbach Alfa, Spearman Brown, Paralel Form katsayıları hesaplanmıştır. Bu bağlamda Bilişsel, Duyuşsal ve Davranışsal alt boyutu ile HOYTÖ toplam puanının güvenilirlik düzeylerinin uygun düzeyde olduğu saptanmıştır. Elde edilen güvenilirlik analizleri sonucunda ölçeğin iç tutarlılığının yeterli ve yüksek düzeyde olduğu sonucu bulunmuştur. Ayrıca her bir maddenin HOYTÖ'yü yordama

gücü araştırılmış ve bu bağlamda, düzeltilmiş madde toplam test korelasyonlarının değiştiği aralığın yeterli düzeyde olduğu saptanmıştır. Son olarak HOYTÖ'nün madde ayırt edicilik analizi (alt-üst %27 grup karşılaştırması) yapılmıştır. Bunun sonucunda da HOYTÖ'nün her bir maddesinin ayırt edicilik gücünün yeterli olduğu, elde edilen anlamlı farklılıktan anlaşılmıştır. Özetle, HOYTÖ'nün Bilişsel (ilk 10 madde), Duyuşsal (11., 12., 13. madde) ve Davranışsal (14., 15., 16., 17., 18., 19., 20., 21., 22., 23. madde) olmak üzere 3 faktörlü yapısı olduğu ve toplam 23 maddeden oluştuğu tespit edilmiştir. Ölçeğin Bilişsel alt boyutu, katılımcıların halk oyunları hakkında sahip olduğu birikim ve bilgiye işaret etmektedir. Tamamı ters maddelerden oluşan Duyuşsal alt boyutu ise, katılımcıların halk oyunları hakkındaki duygularını temsil etmektedir. Davranışsal alt boyutu, katılımcıların halk oyunlarına katılma, halk oyunlarında aktif olma, halk oyunları hakkındaki davranışsal durumu hakkında bilgi vermektedir. Ölçeğin Bilişsel alt boyutundan alınabilecek en düşük puan 10, en yüksek 50; Duyuşsal alt boyutundan alınabilecek en düşük puan 3, en yüksek 15; Duyuşsal alt boyutundan alınabilecek en düşük puan 10, en yüksek 50; HOYTÖ toplam puanından alınabilecek en düşük puan 23, en yüksek puan 115'tir. HOYTÖ'den alınan puan artışı, katılımcıların halk oyunlarına ilişkin tutumunun arttığını gösterir. Ölçek beşli likert tipinde ölçektir. Ölçek, kesinlikle katılmıyorum (5), katılmıyorum (2), kararsızım (3), katılıyorum (4) ve kesinlikle katılıyorum (5) şeklinde puanlanmaktadır. Ters maddeler ise kesinlikle katılmıyorum (1), katılmıyorum (4), kararsızım (3), katılıyorum (2) ve kesinlikle katılıyorum (1) şeklinde puanlanmaktadır.

Öneriler

Bu araştırma sonucunda halk oyunlarına yönelik tutumların ölçümünde kullanılacak halk oyunlarına yönelik tutum ölçeği geliştirilmiştir. Ölçeğin halk oyunları ile ilgili çalışma yapan araştırmacılara halk oyunlarına yönelik tutumlarını tespit etmeye yardımcı olacak önemli bir araç olacağı düşünülmektedir. İleride değişik örneklem grupları ile yapılacak araştırmalarda ölçeğin geçerlik ve güvenilirliğinin tekrar incelenmesi yararlı olacaktır.

KAYNAKLAR

- Alpar, R. (2013). *Uygulamalı çok değişkenli istatistiksel yöntemler*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Altuğ, N. (1991). *Halk oyunlarının öğretiminde müziğin yeri, önemi ve faydalanma yolları. Türk Halk oyunlarının öğretiminde karşılaşılan problemler sempozyumu bildirileri*, (6-8 Mart 1990-İstanbul). Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Aydın, C. (1992). *Halk oyunlarında toplumsal yapılanma*. İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi.
- Bişgin, Ş. (2001). *Halk oyunlarının üniversite öğrencileri üzerine psiko-sosyal etkileri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, O. E., Karadeniz, Ş., Demirel, F. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (12. baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Çavuş, A., Baki, A. (2020). Yerel halk üzerindeki sosyal etkileri bakımından akçaabat müzik ve halk oyunları festivali. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24(1), 279-289.
- Demir, G. T., Namlı, S., Cicioğlu, H. İ. (2021). Takım ve bireysel sporlarda sosyal görünüş kaygısı sağlıklı beslenmeye ilişkin tutumun belirleyicisi midir?. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 19(4), 124-134.
- Doğan, P. K., Yetim, A. (2011). Halk oyunlarının sosyal bütünleşmeye etkisi. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 16(3), 27-48.
- Doğan, İ., Özdamar, K. (2017). The effect of different data structures, sample sizes on model fit measures. *Communications In Statistics-Simulation And Computation*, 46(9), 7525-7533.

- Dündar, C. (2015). *Belgesel Kitaplar Köy Enstitüleri Belgeseli* (4. Baskı). İstanbul: Can Sanat Yayınları.
- Eagly, A. H., Chaiken, S. (2007). The advantages of an inclusive definition of attitude. *Social cognition*, 25(5), 582-602
- Erkuş, A. (2014). *Psikolojide Ölçme ve Ölçek Geliştirme-I: Temel Kavramlar ve İşlemler* (2. Baskı). Ankara: Pegem Yayınları
- Freedman, J.L., Sears, D.O., Carlsmith, J.M. (2003). *Sosyal psikoloji* (4.Baskı). (Çev. A. Dönmez). Ankara: İmge Kitabevi
- Güllü, M., Güçlü, M. (2009). Ortaöğretim öğrencileri için beden eğitimi dersi tutum ölçeği geliştirilmesi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 3(2), 138-151.
- Harrington, D. (2009). *Confirmatory factor analysis*. New York:Oxford University Press.
- Kaeppler, A. L. (2003). Dans. *Halk Biliminde Kuramlar ve Yaklaşımlar* içinde (382-386. ss.) (Çev., F. K. Fay) Ankara: Geleneksel Yayınları.
- Kara, A. (2010). Öğrenmeye ilişkin tutum ölçeğinin geliştirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(32), 49-62.
- Kay, H. (2008). *12 haftalık düzenli halk oyunları çalışmalarının, üniversiteli öğrencilerin bazı fiziksel ve fizyolojik parametrelerine etkisinin incelenmesi (Afyonkarahisar örneği)*, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Afyon.
- Mcmillan, J. H., Schumacher, S. (2006), *Research in education: Evidence-based inquiry* (Sixth Edition), Pearson, London.
- Morgan, C.T. (1991). *Psikolojiye giriş* (8. Baskı) (Çev. H. Arıcı, O. Aydın), Ankara: Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Bölümü Yayınları.
- Namli, S., Demir, G. T. (2020). The relationship between attitudes towards digital gaming and sports. *Turkish Online Journal of Educational Technology-TOJET*, 19(1), 40-52.
- Ocak, Y., Tortop, Y. (2012). Kadınlarda halk oyunları çalışmalarının bazı fiziksel uygunluk parametreleri üzerine etkisinin incelenmesi. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 46-54.
- Özkan, A., Bozkuş, T., Kul, M., Türkmen, M., Öz, Ü., Cengiz, C. (2013). Halk oyuncularının fiziksel aktivite düzeyleri ile sağlıklı yaşam biçimi davranışlarının belirlenmesi ve ilişkilendirilmesi. *International Journal of Sport Culture and Science*, 1(3), 24-38.
- Özgüven, İ.E. (2011). *Psikolojik testler*. Ankara: Pdrem Yayınları
- Uslu, M. (2014). Halk oyunları çalışmalarının üniversite öğrencilerinin psiko-sosyal gelişimlerine etkisi. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, (39), 1-6.
- Üstüner, M. (2006). Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeğinin geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 45(45), 109-127.
- Seçer, İ. (2015). *SPSS ve lisrel ile pratik veri analizi: Analiz ve raporlaştırma*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Schumacker, R. E., Lomax, R. G. (2004). *A beginner's guide to structural equation modeling*. psychology press. New Jersey, London: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers.
- Soykan, Ö., Mirzeoğlu, A. D. (2020). Halk oyunlarının üniversite öğrencilerinin sosyal beceri ve özgüven düzeylerine etkisi. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 18(2), 136-156.

Şentürk, H. E. (2015). Sportif tutum ölçeği: Geliştirilmesi, geçerliliği ve güvenilirliği. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 7(2), 8-18.

Şimşek, E. (2020). *Halk oyunu oynayan ve oynamayan lise öğrencilerinin günlük fiziksel aktivite davranış düzeyi ve sağlıklı yaşam biçimi davranışı ile ilişkili faktörler*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Aydın.

Tavşancıl, E. (2002). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi*. Nobel Yayıncılık, Ankara.

Tavşancıl, E. (2014). *Tutumların ölçülmesi ve Spss ile veri analizi* (5. Basım). Ankara: Nobel.

Tekkurşun-Demir, G., Hazar, Z. (2018). Dijital oyun oynama ölçeği (EBÖ): Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 12(2).

Turan, Z. (2015). Beden eğitimi öğretmen adayları için halk oyunları dersi tutum ölçeğinin geliştirilmesi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1), 202-222.

Yeşiltaş, D. (2011). *Küresel bale ve dans ansiklopedisi*, Cilt 1, İstanbul: Kaldeon Yayınları.

Yıldırım, A., Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (9. Baskı). Ankara: Seçkin.